

OLEN PORO

OLEN PORO

Ari Lemetti

Kuvataiteen perusopetus, laaja oppimäärä

Lopputyö

Sara Hildèn -akatemia 2021

SISÄLLYS

甲	VESISELVÄÄ	4
乙	HATARA MUISTIKUVA	5
丙	KEVYTTÄ MAISTELUA	6
丁	RETKAHDUS	9
戊	RANKKAA	10
己	AJATUS KIRKASTUU	13
庚	SEURAAVANA PÄIVÄNÄ	15
辛	LÄHTEESTÄ	17
壬	KUVIA JA LIITTYMIÄ	18

Haluan kutsua katsojan ajattelemaan meitä osana luontoa ja pohtimaan mitä se tarkoittaa. Me elämme tavarapaljouden keskellä. Kodeissamme on valtavat määrät erilaisia materiaaleja: muoveja, metalleja, lasia, puuta, kangasta, kiveä, kemikaaleja. Materiaalit ovat teollisesti muokatussa muodossa, eivätkä muistuta meitä luonnosta. Päinvastoin, kodeissamme olemme irrallaan luonnosta. Koemme olevamme luonnossa vasta sitten, kun ajamme autolla metsän laitaan.

Kuitenkin me olemme lihaa ja verta, orgaanisia olentoja siinä kuin muutkin elävät olennot. Paitsi ravintomme myös kaikki tavaramme tulevat materiaaleina luonnosta ja sinne ne myös lopulta päätyvät. Kotiamme varten raivaamme metsään pienen tontin; kaupunkia, teitä ja katuja varten raivaamme suuren tontin. Tontit, kadut ja kaupungit kuitenkin sijaitsevat edelleen luonnon keskellä. Kyse on materiaalivirroista, mistä materiaalit otetaan ja miten ne palaavat luontoon. Miten sovitamme elämämme luontoon niin, että materiaalit kiertävät kestäväällä tavalla ja että voisimme aidosti kokea olevamme osa luontoa ja sen kiertokulkua.

Hankisesti ihmiset useinkin kokevat olevansa yhtä luonnon kanssa. Voimme hyvin ymmärtää shamaanien, intiaanien tai aboriginaalien luontevan yhteyden äitimaahan. Heillä oli suora yhteys luontoon. Oikeastaan muutahan ei voinutkaan olla. Miten on länsimaisen elintasoimisen laita? Voiko kotisohvalla luonto-ohjelmaa katsoen kokea olevansa osa luontoa? Vaikka tunnemme sympatiaa ja henkistä yhteyttä luontoon, voimmeko katsoa olevamme kestäväällä tavalla osa luontoa. Onko ajatuksemme ja tekomme sopusoinnussa luonnon kanssa. Voiko yhteenkuuluvuuden eettisesti perustella?

Virolaiset naapurimme käyttävät meistä suomalaisista halventavaa nimitystä Poro meidän alkoholikulttuurimme vuoksi. Annoin tälle teokselle nimen "Olen Poro", koska usein puhun ja maalaan luonnon puolesta, mutta todelliset tekoni jäävät tekemättä. Turhaa kulutusta, saastuttamista, väärä materiaalivalintoja, lihan syöntiä, energian kulutusta, hiilipäästöjä, rehevöitymistä. Niin mielelläni juoksisin tunturien kirkkaudessa vailla näitä ajatuksia.

Tämän työn aloituspiste on heinäkuussa 2020, jolloin Japanin television NHK-lähetyksessä oli meneillään haastattelu, jonka taustalla oli maalaus. Tuo teos jäi mieleeni kummittelemaan. Teos oli kookas, vain valkoista ja punaista sisältävä neliön muotoinen abstrakti maalaus. Mieleni jäi muistelemaan teoksen yksinkertaista visuaalista ilmettä. Iso punainen, melko neliömäinen alue valkoisella pohjalla. Kontrasti oli tietysti voimakas. Teos oli myös jotenkin sisustuksellinen. Ajattelin, että minäkin voisin joskus tehdä maalauksen, joka olisi pelkistetty, yksinkertainen, tehokas, ajaton. Tähän asti olen tehnyt teoksia, joihin olen ladannut paljon ei-kuvallisia ajatuksia ja merkityksiä. Jospa joskus tekisinkin abstraktimpaa, jossa keskiössä olisi vain muoto, väri ja sommittelu. Ja väripaletti olisi myös suppea.

Syksyllä 2020, kun päättötyön suunnittelu piti aloittaa, maalasin Sastamalan näyttelyyn teosta "G8" ja päätin, että tämä olkoon lopputyöni, jos uuden työn aloittamiseen ei ole aikaa. Jälleen olin maalannut ihmisen ja luonnon suhdetta kuvaavan teoksen. Nyt uutta lopputyötä ajatellessani, mielessä ei ollut mitään isoa luontoteemaa, jota olisin halunnut innolla käydä työstämään, niinpä otin yllä kuvatun muistikuvan lähtökohdaksi.

Ajatuksenani oli siis lähteä tavoittelemaan isoa, valkoista neliötä, jonka keskellä on paljon punaista. Heti kärkeen halusin kuitenkin asettaa itselleni vähän haastetta ja päätin, että teos on diptyykinen, joka kahdesta osastaan huolimatta muodostaa kokonaisuudessaan neliön. Ajattelin myös, että punainen alue sitoo teoksen yhteen. Halusin siis melko ison, niukkavärisen, tiiviin diptyykin.

Aloitin teoksen luonnostelun tutkimalla neliötä. Halusin kookkaan teoksen, joka koostuu kahdesta pystyssä olevasta suorakaiteesta (70x150cm), jotka yhdessä muodostavat neliön 150x150cm, kun osien väli on 10 cm. Tämä osoittautui yllätyksekseni merkillisen vaikeaksi. Kun leikkasin ruskeasta voimapaperista em. suorakaiteet ja ripustin seinälle, tulos ei näyttänyt neliöltä! Kokeilun kautta päädyin ratkaisuun, jossa korkeus on 140 cm ja kokonaisleveys 150cm. Näin tulos näyttää enemmän neliöltä (kuva alla).

Kun olin päättänyt teoksen koon, aloin kevyin rantein levitellä valkoista ja punaista akryyliä voimapaperin päälle. Mietin kuinka iso punainen alue olisi ja miten rajaisin punaisen alueen. Jo näissä kokeiluissa ajattelin, että punainen voisi rajautua ylhäältäpäin tuleviin valoisiin soiroiin, jotka heti alkoivat muistuttaa jalkoja. Kokeilin heti myös erilaisia materiaaleja, oikeassa kuvassa alhaalla on lankaa ja parkkipaikalta löytämäni energijuomatölkit, jotka vielä litistin. Hain teokseen jotain kolmiulotteista, sillä ajatuksissani visio oli myös jotenkin ryijymäinen. Jospa käyttäisin siinä harsokankaita, joita olin aiemmin ostanut. Voisin rakentaa koko työn kankaista, jotka "liimaisin" teokseen läpinäkyvällä hartsilla (olen käyttänyt hartsia aiemminkin töissäni), jolloin koko teoksen värit tulisi ainoastaan erivärisistä kankaista.

Kävin ostamassa kankaita ja aloin tehdä kokeiluja erilaisilla alumiineilla (myös kohokuviointia), harsokankailla (ja karvalla) ja hartsilla (ks. kuvat seuraavalla sivulla). Kokeilin myös akryylimaaleja hartsin alle ja päälle. Kokeilin hartsitusta ilman harsokangasta ja harsokankaan kanssa. Kokeiluissa käytin pohjana noin 4 mm sekavaneria.

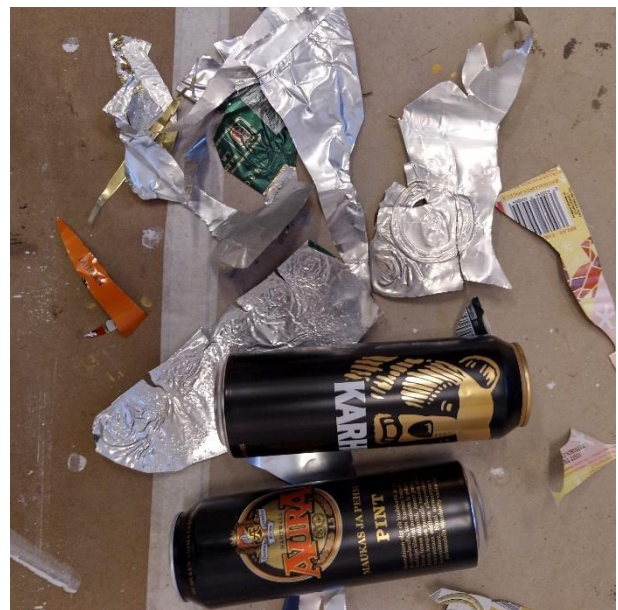

Työhuone 24.01.2021.....olenko aivan hullu, kun yritän pakottaa metallia maalukseeni. Eikö olisi paljon yksinkertaisempaa vain maalata ajatustansa kankaalle. Toisaalta ajattelen, että tämä on keskeinen osa työtäni ja tätä prosessia. Edellisessä työssä käytin tiiltä, laastia, metallia, rahoja. Miksi haluan kaiken maailman materiaalit esille. Nyt ajattelen, että kyse on maailmasta ympärilläni. Meidän ihmisten toiminnasta. Rakennamme, kulutamme, hyödynnäimme, käytämme hyväksi luonnonvaroja. Miksi taide olisi irrallinen alue tästä? En halua maalata kauniita kuvia irrallisessa taidekuplassa. Ensimmäiset luolamaalaukset maalattiin eläinten verellä ja kasvinosilla, ne olivat arkitavaraa. Minä maalaan oluttölkeillä ja makkarapusseilla.

Kokeilujen seurauksena innostuin oluttölkeistä materiaalina. Rypistelin oluttölkkejä littanoiksi ja hakkasin vasaralla. Leikkelin tölkkejä ja revin niistä kappaleita. Hakkasin metalliin kuvioita rautalangoilla tai hakkaamalla niitä rosoista alustaa vasten. Maalasin kappaleita. Käytin hiomalaikkoja, nauvoja, piikkejä, tein metalliin viiltoja jopa pizza-leikkurilla.

Mielessä alkoi muhia ajatus, että tausta olisi valkoisen sijaan, tai osin sen kanssa, metallin hohtoinen ja keskellä oleva punainen alue muodostuisi punaisista oluttölkeistä. Sommittelin ajatusta lattialla. Kokeilin taas peltien muokkausta ja liimausta pienelle sekavaneripalalle (20x20 cm). Merkitsin ylös myös eri värikokeilut metallin kanssa ja lopuksi kokeilin hartsia ilman harsokangasta ja harsokankaan kanssa.

Jo ensimmäisistä luonnoksista lähtien valkoiset soirot punaisen alueen yläpuolella vaikuttivat eläimen jaloilta. Mietin, että pitäisikö pysyä abstraktissa, vai annanko jakojen ilmiintyä ja kuinka selvästi. Samoihin aikoihin paukuttelin oluttölkkejä ja panin merkille, että joistakin niistä tuli turpamaisia. Aloin pohtia mahdollisuutta, että jalat olisivat poron jalkoja. Sehän sopisi hyvin myös värikyseen: tunturien kimaltavat hanget ja punainen hehkuva ruska. Kyllä punainen ja hopeisen valkoinen vie ajatukset Lappiin. Näin asiat alkoivat loksahdella paikoilleen. Työstin siis oluttölkeistä poroaiheista työtä. Miksi poro? Miksi haluan kehittää teostani konkreettisempaan suuntaan? Mieleeni nousi myös, että virolaiset käyttävät meistä suomalaisista halventavaa nimitystä Poro. Se herättää minussa ajatuksia, että itse olen halveksittava poro. En ehkä niinkään alkoholin kulutuksessa, mutta kaikessa muussa kulutuksessa kyllä. Olen viime aikoina tehnyt useita teoksia pohtien niissä globaaleja ongelmia, mutta itse en saa aikaiseksi juuri minkäänlaisia elintaparannuksia. Kyllä olen Poro.

Päätän siis tehdä oluttölkkien sisäpinoista hopeanvärisiä poroja. Porojen alle laittaisin alkuperäissuunnitelman mukaan punaista, eli käytännössä punaisia tai punertavia oluttölkkien etupuolia. Taustaan laittaisin alumiinikelmua, jolloin porot erottuisivat taustastaan huonosti, mutta porojen jalat erottuisivat punaista vasten hyvin. Jouduttaakseni työtä etsin poronkuvia internetistä ja luonnostelin kohti juoksevia poroja ensin luonnokseeni ja sitten maalaus pohjille.

Teoksen kollaasimainen rakentelu oli todella työläs prosessi.

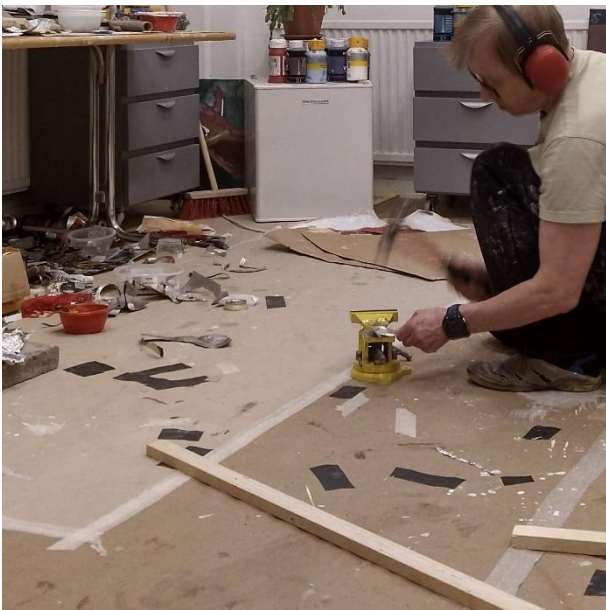
Ensin tein pohjat 6 millimetrin sekavanerista. Taakse laitoin tuet liimapuusta. Päällystin levyt puuvillakankaalla sekä gesson ja liiman sekoituksella. Maalaus alkoi porojen asemoinnilla kankaalle ja alumiinifolion liimaamisella suunnitellulle ”punaiselle alueelle”. Tämä oli turha työvaihe, koska

seuraavaksi peitin harmaan alueen oluttölkkien värillisillä pinnoilla. Ajatus kai oli, että väleistä ei pilkistäisi pohjakangas. Huoli oli turha, koska myöhemmin maalasin etikettejä akryyillä ja peittelin myös raot maalikerroksen alle. Oikeanpuoleisessa kuvassa joidenkin porojen turpien kohdalla näkyvät harmaat litistetyt tölkit eivät ole lopullisia turpia, vaan ne ovat vain inspiraation lähteenä kevyesti maalarinteipillä kankaalla (juuri näistä palasista sain aiemmin idean, että alan tehdä porohahmoja tölkeistä).

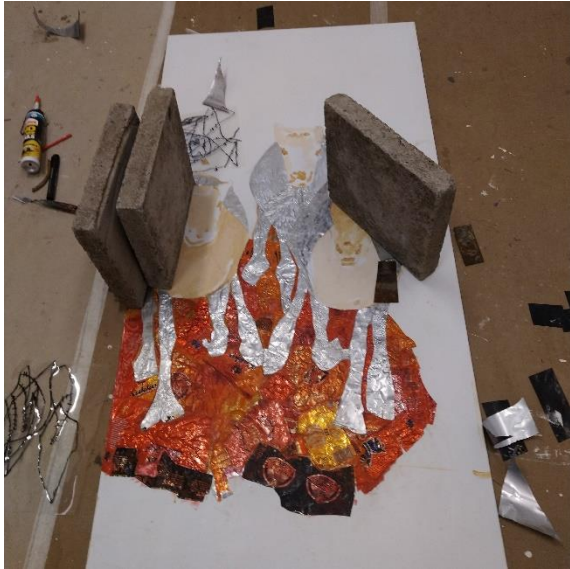

Työn edetessä yritin välillä hahmottaa myös taustaa. Tässä vaiheessa ajatuksena oli tehdä tausta alumiinifoliosta ja lopuksi peittää koko työ ohuella valkoisella harsolla ennen hartsin laittoa. Myöhemmin luovuin valkoisesta harsosta. Oikealla punainen osuus on kokonaan liimattu ja alustavasti käyty läpi punaisella ja oranssilla akryylimaalilla.

Työ oli tuskastuttavan hidasta, koska jokainen pellinpala oli erikseen mitattava, leikattava, rypistettävä, taottava ja liimattava. Enkä suinkaan leikannut peltejä levystä, vaan todellakin kaikki ovat rikottuja juomatölkkejä. Isoja tölkkejä meni työhön n. 50 kpl.

Liimana käytin Patteksin No Nails-liimaa, koska se kuivui muutamassa minuutissa. Oikealla on piirtoheitinkalvoja, joille piirsin kohdan, mihin pelti piti leikata. Piikin avulla piirsin saman kuvan kalvon läpi pellille ja leikkasin sopivan palan. Liimapuristimina käytin pihalaattoja.

Työhuone 31.1.2021... Kuuntelen Esa Saarisen systeemiajattelun luentoa. Hän siteeraa Matti Nykästä ”pitää antaa tsäänssille mahdollisuus”. Mietin, että taidan juuri tehdä sitä. Katselen työhuonettani ja tunnen, että näissä töissä on paljon minua. Maalausten kautta antaa paljon itsestään, mutta myös itselleen mahdollisuuden. Ja yksittäistä teosta tehdessäni kokeilen eri ”juttuja” ja tekniikoita ja annan tsäänssille mahdollisuuden.

Oikeassa kuvassa yllä on jo taustakin paikallaan ja viimeistely on menossa. Sitä ennen kuitenkin piti valita taustamateriaali. Alla on lajitelma erilaisia alumiinikelmuja. Makkaranpaistopussi oli tarkoitukseeni sopivin! Siinä oli suuri murtolujuus, mutta kuitenkin se oli muokattavissa helposti.

Vaikeimmaksi päätökseksi tässä teosprosessissa muodostui valinta taustasta. Olin ajatellut alusta asti, että tekisin porot ja punaisen alueen juomatölkeistä käyttäen niiden eri puolia, ja taustan tekisin alumiinifoliosta. Näiden päälle levittäisin ohuen valkoisen harson, jonka sitten kastelisin kauttaaltaan hartsiin. Näin peittäisin peltien terävät kulmat ja teos saisi yhtenäisen siistin pinnan. Valkoinen harso on niin ohut, että oikeastaan se on verkkomainen ja läpinäkyvään hartsiin kasteltuna harsokangasta ei oikeastaan huomaa, vaan se vain muodostaa lasimaisen läpinäkyvän pinnan. Olin kokeillut tätä ja se toimi hyvin. Olin myös alun perin ajatellut laittavani taustaan hieman sinertävän valkoista kangasta elävöittämään taustaa. Työn edetessä myöhäisinä talvi-iltoina, huomasin, että teos kiiltelee mahtavasti. Tämä tuli vähän yllätyksenä. Työ toimii minusta myös yleisvalaistuksessa, mutta myös kiilto alkoi houkuttaa. Miten saisin edes osan siitä säilymään? Kokeiluissa olin huomannut, että kiilto himmenee selvästi, jos hartsin päällä on kangas. Kiilto himmenisi myös pelkkää hartsia käyttäen, mutta ei niin paljon. Pohdin myös, että erottuvatko porot lainkaan taustasta, jos teen taustan alumiinifoliosta ja molempiin tulee hartsikäsittely. Vai pitäisikö taustaan laittaa valkoista väriä erottamaan tausta ja porot. Asia ei selviäisi ilman uusia kokeiluja, enkä halunnut tehdä näin isoa päätöstä hätiköiden. Hartsin kanssa työskentelyssä on juuri tämä ongelma, että takaisin ei voi palata vaan päätökset ovat lopullisia. Oli siis aika tehdä uusia kokeita.

Suora kohdevalo

Yleisvalo

Luonnonvalo sivusta

Aluksi tein kokeiluja osittain valkoisella maalaatuilla ja osittain kankaisilla hartseilla (alla).

Sitten kokeilin reippaampaa alumiinifolion maalausta ja jonka päällä on kangasta ja hartsia. Tästä innostuin kovasti, kuten työhuonepäiväkirja paljastaa.

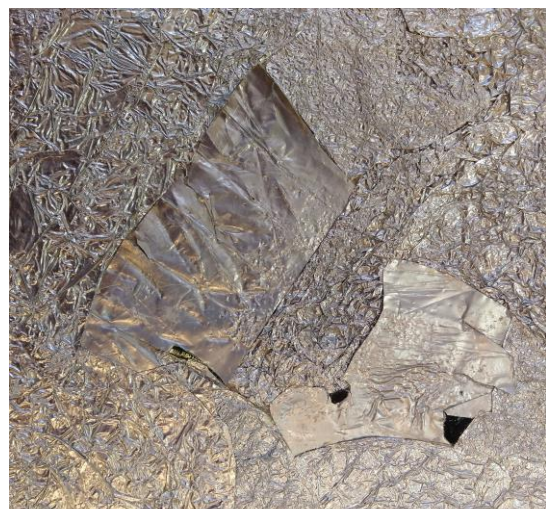

Työhuone 22.03.2021

Koepalat 1-2: alumiinifolio +valkoinen maali +kangas ja hartsi. Eivät ole huonoja, mutta vähän elottomia ja huono kontrasti

Koepala 3: alumiinifolio rypistettynä ja maalattuna sinisellä, mustalla ja valkoisella +harso ja hartsi, antaa paremman kontrastin ja lisäksi alumiini jää paikoin kimmeltämään maalin alta. Tämä tuo kolmiulotteisuutta taustaan. Päädyn tähän!

Mutta, mutta, jäin kuitenkin pohtimaan asiaa useammaksi päiväksi. Alkoi tuntua siltä, että jos laitan taustaksi noin tumman sävyn ja siihen myös useampaa väriä ja sävyjä, alkuperäin visioni kahdesta isosta värialueesta murenee. Haluanko edes, että porot erottuvat selvästi taustastaan. Eikö pointti olisi enemmän juuri se, että ne juoksevat kirkkaudesta kohti ja että fokuksessa on paremminkin porojen jalat ja punainen alue. Päädyn siis sittenkin kirkkaaseen vaihtoehtoon. Samalla päätin jättää harsokankaan kokonaan pois.

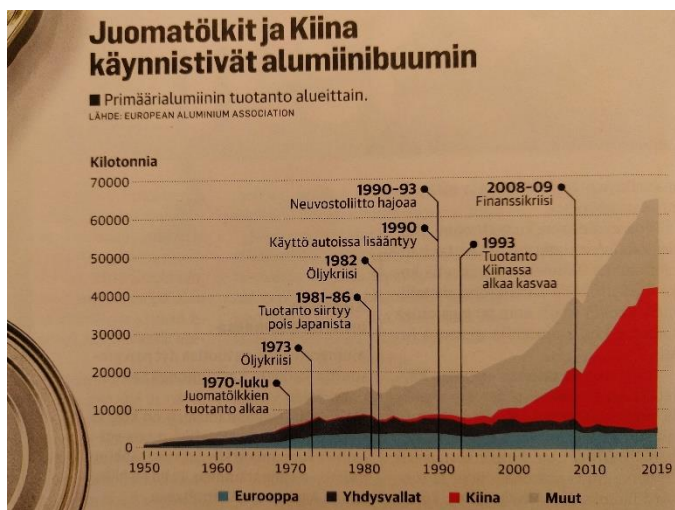
Kun päätös oli tehty, taustan työstäminen oli melko helppoa ja nopeaa, jos ei oteta huomioon makkarapussien availua, silytystä ja uudelleen rypytystä. Minusta oli hauskaa, että oluttölkkien taustaksi valikoitui nimenomaan makkaranpaistopussit. Leikkasin taustan kuitenkin useasta eri palasta ja siten myös eritavoin rypytetyistä paloista, jolloin sain taustaan sopivasti eloa. Etualalle rypistelin voimakkaampaa struktuuria kuin taka-alalle.

Lopuksi levitin kahdesta komponentista sekoitetun hartsin koko työn päälle. Tässä edelleen pyrin siihen, että metallin kiilto pysyisi mahdollisimman hyvänä. Siksi levitin hartsia varsinkin taustaan hyvin ohuesti siveltimellä. Kuva-alueelle levitin vahvemman kerroksen, jotta pahimmat terävät reunat peittyvät ja pinnasta tulee helppohoitoisempi (voidaan pyyhkiä pölyt kostealla liinalla). Hartsin sively piti kuitenkin tehdä useassa vaiheessa, koska valmiiksi sekoitettu hartsi alkoi kuivua alle tunnissa ja sively pienellä siveltimellä oli melko hidasta. Viimeistelin hartsilla myös teoksen ulkoreunat.

庚 SEURAAVANA PÄIVÄNÄ

Teoksen tekoprosessi on poikennut aiemmista töistäni, sillä yleensä kypsytelen aiheet pitkään mielessäni ja teosta aloittaessani tiedän melko tarkkaan, mitä siinä tavoittelen. Toki silloinkin muutoksia tulee matkalla ja prosessi voi venyä, jos vaikkapa materiaalien, komposition tai värien kanssa tulee yllätyksiä. Mutta tällä kertaa työtä aloittaessani minulla ei ollut kovin varmaa kuvaa tulevasta työstä, enemmänkin minulla oli vain paria väriä sisältävä visio muodosta. Ajattelin jopa, että kun lähdän kovin kevyesti liikkeelle, voi käydä niin, että en saa mitään järkevää aikaiseksi. Siksi oli hyvä, että minulla oli aiemmin syksyllä tehty ”G8”-teos ikään kuin varalla eikä uuden maalauksen luominen tuntunut pakonomaiselta.

Myös teoksen lähtöajatus melko hyvinkin abstraktista teoksesta vailla ilmeistä sanomaa oli minulle uusi alku. Lopputuloksesta näemme, että palasin kuitenkin osittain tutuille poluille. Kuvahan ei ole abstrakti, joskaan ei aivan realistinenkaan (realismiin en kyllä aiemminkaan ole pyrkinyt). Ja teoksessa on muutakin kuin kuvataiteellista ajattelua. Materiaalivalinnoilla huomio kiinnitetään eettisten arvojen pohdintaan. Tämä onkin mielestäni teokseni parhaita puolia. Teos, joka on tehty makkarapusseista ja oluttöлкеistä! Mikä voisi paremmin kuvata elintapamme kulutuskeskeisyyttä.

Alumiini on ilmastotaistelun kaksiteräinen miekka

■ Alumiiniteollisuuden ilmastovaikutuksia käsittelevä juttu on TM Ratkaisu -juttusarjan 45 osa. Sarja käsittelee jo käytössä tai vasta kehitysvaiheessa olevia ratkaisuja, joilla voidaan vähentää ilmastomuutosta aiheuttavia päästöjä.

Kasvihuonepäästöjä vastaan taisteltaessa alumiini on kaksiteräinen miekka. Alumiinin valmistamisesta aiheutuvat päästöt ovat valtavat, mutta alumiinin käyttöä lisäämällä esimerkiksi henkilöautossa tai elintarvikepakkauksessa voi energiankulutusta pienentää moninkertaisesti. Alumiini on myös loputtomasti kierrätettävissä.

Alumiiniteollisuuden aiheuttamista hiilidioksidipäästöistä suurin osa syntyy niiden tarvitseman sähkön tuotannossa. Toinen suuri päästöjen lähde on elektrolyyysissä käytettävät hiilelektrodit, jotka käytössä hapettuvat hiilidioksidiksi. Tähän on löydyssä ratkaisu metallisista inerteistä anodeista, joita kehitetään Kanadassa ja Venäjällä. Yhdessä päästöttömän sähkön kanssa ne voisivat ratkaista suurimman osan alumiinin ilmastongelmista.

Vaikka teoksen luonne muuttui alkuperäisestä visiostani, pidän sitä kuitenkin siitä huolimatta uskollisena lähtökohdalleen. Muoto ja koko säilyivät. Visuaalinen ilme säilyi neliömäisenä diptyykinä, jossa keskellä on suuri punainen värialue. Onnittelen itseäni myös viimeisetä valinnasta taustan suhteen. Tausta on vähäeleinen, yhtenäinen hopeanhohtoinen alue, josta porot erottuvat juuri sopivalla tavalla. Ne juoksevat kohti, erottuvat taustastaan vasta lähempänä katsojaa. Tämä tuo teokseen samaa henkisyttä, jota ajattelin olevan siinä visuaalisessa muistikuvassa, josta lähdin liikkeelle.

Näin jälkepäin ajattelen kriittisesti valitsemieni materiaalien työstötapoja. Ne olivat aivan liian työläät. Uhrasin todella paljon aikaa varsinaiseen tekemiseen ja siltikin minulle tuli lopussa kiire. Onneksi kiire näkyy vain portfolion myöhäisenä valmistumisena. Ehkä olisin myös voinut sijoitella taustan alumiinipaloja toisin, jos olisi ollut aikaa tutkailla eri vaihtoehtoja. Tavoitteeksi asettamani yhtenäinen lasimainen pinta jäi myös osin toteutumatta, kun en laittanut harsokangasta hartsin alle. Jään myös miettimään mitä olisi tullut, jos olisin pysynyt puhtaasti abstraktissa kuvassa.

Yhteenvetona voin kuitenkin todeta olevani tyytyväinen työni tulokseen ja uskon yleensä taiteessa siihen, että siihen uhrattu aika näkyy teoksessa.

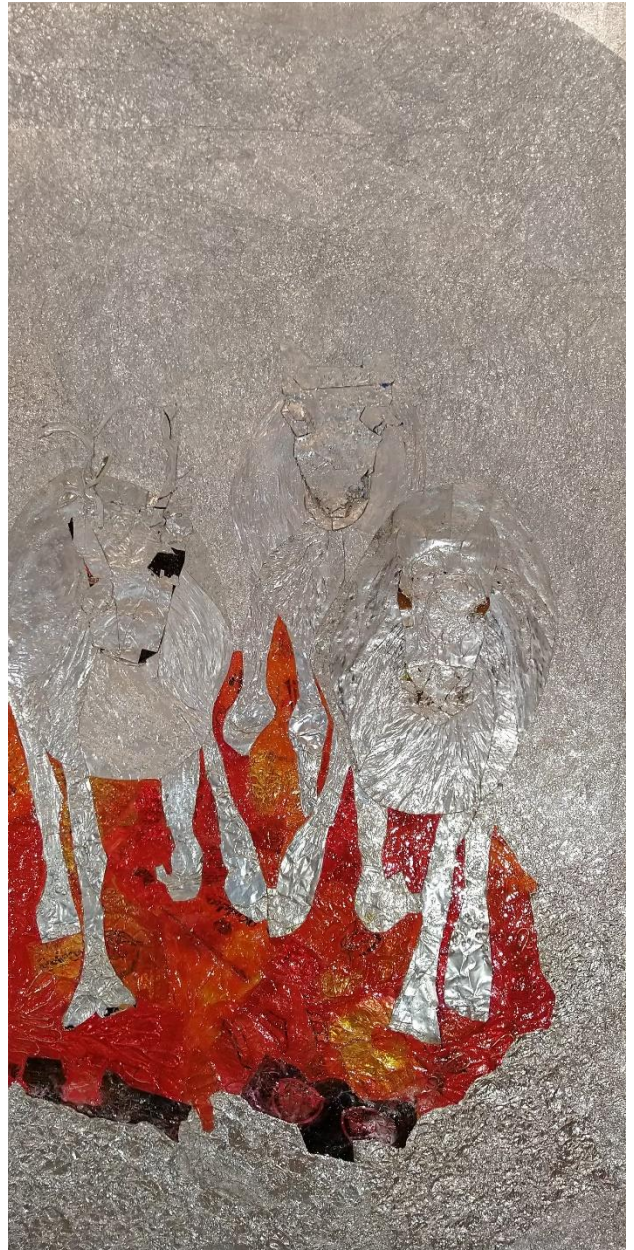
辛

LÄHTEESTÄ

Hämäläinen, Mika 2021. Kolme tietä päästöjen vähentämiseen. Tekniikan Maailma 3/2021

Lemetti, Ari 2021. Prosessipäiväkirja 2021. Työhuoneella Ikaalisissa

Saarinen, Esa 2019-2021. Filosofia ja Systeemiajattelu podcast-luennot. Aaltoyliopisto

LIITTYMIÄ

G8

90X90 CM, Sekatekniikka kankaalle

Ari Lemetti, 2020